

Sygn. akt III AUa 189/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Jolanta Hawryszko (spr.)
-----------------	---------------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 listopada 2021 r. w S.

sprawy N. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o świadczenie postojowe

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 lutego 2021 r., sygn. akt VI U 604/21

oddala apelację.

	Sędzia Jolanta Hawryszko	
--	--------------------------	--

III AUa 189/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z 07.09.2020 r., (...) - CZ odmówił ubezpieczonej N. S. prawa do wypłaty świadczenia postojowego.

Ubezpieczona odwołała się od decyzji. Wniosła o zmianę decyzji i przyznanie prawa do żadanego świadczenia. Podała, że miała problem z zalogowaniem się do systemu ZUS, przez co nie mogła złożyć wniosku (...) o czasie. Jednocześnie ubezpieczona wskazała, iż od połowy marca 2020 roku nie pracowała, gdyż ze względu na (...)19, pracodawca zawiesił umowę zlecenia, co pozbawiło jej jedyne źródła dochodów.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na art. 15 zq ust. 5 pkt. 3 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19. Podał, że zgodnie z przywołanym przepisem osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje m.in. jeśli nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. Natomiast organ rentowy ustalił, że odwołująca złożyła wniosek o świadczenie postojowe 4.09.2020 r., zaś od 01.09.2020 r. posiadała umowę o pracę z płatnikiem A. (...) ((...)) Sp. z o.o., która trwa nadal. Tym samym świadczenie postojowe jej nie przysługuje.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 3 lutego 2021 r. zmienił zaskarżoną decyzję z 7 września 2020 r. znak (...) - CZ i przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia postojowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że N. S., ur. (...), dd dnia 15.10.2019 była zatrudniona w (...)D. (...) w P. na podstawie umowy zlecenia na stanowisku asystentki, rejestratorki stomatologicznej. Z uwagi na panującą pandemię (...)19 w dniu 16.03.2020 gabinet stomatologiczny zawiesił przyjmowanie pacjentów, w związku z czym ubezpieczona nie wykonywała pracy na rzecz zleceniodawcy. W dniu 1.09.2020 r. N. S. zawarła umowę o pracę z firmą (...) ((...)) Sp. z o.o. W dniu 4.09.2020 r. złożyła wniosek o świadczenie postojowe związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym (...)19 dla umów zlecenia. Od 16.03.2020 do 31.08.2020 ubezpieczona nie uzyskiwała jakichkolwiek dochodów.

Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie. Ustawa z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 roku, poz.374; zwana dalej ustawą covidową) wprowadziła świadczenie postojowe.

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, osobie wykonującej umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło przysługuje świadczenie postojowe.

Osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli:

- 1) umowa cywilnoprawna została zawarta przed dniem 1 kwietnia 2020 r.
- 2) przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku;
- 3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu (ust. 5).

W uzasadnieniu projektu nowelizacji, która dodała do komentowanej ustawy między innymi art. 15zq-15zx podkreślono, że osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia, a także osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o dzieło, są szczególnie narażone na niestabilność, a nawet całkowitą utratę przychodów z powodu pandemii (...)19, ze względu na brak zleceń lub zamówień, czy rezygnację z realizowanych lub zawieranych umów. Rozwiązania legislacyjne obowiązujące już wcześniej (możliwość skorzystania z odroczenia terminu płatności składek, układu ratalnego, umorzenia należności składek) w obliczu pandemii spowodowanej (...)19 w wielu przypadkach okazały się niewystarczające, aby uchronić określone grupy podmiotów przed zatorami płatniczymi i upadłością, jak również brakiem środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

Sąd Okręgowy uznał, że powyższe założenie wymaga uwzględnienia wykładni celowościowej przepisów. Świadczenie postojowe co do zasady stanowi jednorazową wypłatę dla osób objętych przedmiotową regulacją. Świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna w rozumieniu art. 15zq ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy covidowej. O stosowne świadczenie w ciągu 3 miesięcy od zniesienia stanu epidemii, mogą starać się zarówno osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, jak i wykonujące umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, o ile nie podlegają one ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. Świadczenie jest jednorazowe,

zwolnione z oskładkowania i opodatkowania ze względu na jego socjalny charakter. Z tytułu uzyskanej należności nie dokonuje się również egzekucji i potrąceń.

W ocenie Sądu Okręgowego, jak wynika z powyższej regulacji, w żaden sposób nie uzależnia ona prawa do świadczenia postojowego od daty złożenia wniosku. Według interpretacji organu rentowego, odwołująca się nie spełnia ustawowo określonego warunku do uzyskania świadczenia postojowego, o którym mowa w art. 15zq ust. 5 pkt 3 ustawy, gdyż wniosek złożyła we wrześniu 2020, co powoduje iż w dacie jego złożenia posiadała inny tytuł ubezpieczenia w skutek zawarcia umowy o pracę z firmą (...) sp. z o.o. Sąd uznał, że interpretacja ww. przepisu została dokonana przez organ rentowy bez uwzględnienia zawartego w art. 15zs ust. 7 zapisu, że wnioski o świadczenie postojowe mogą być złożone do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych najpóźniej w terminie 3 miesięcy od miesiąca, w którym został zniesiony ogłoszony stan epidemii. Stan epidemii został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r. poz. 491 ze zm.), zaczął obowiązywać od 20 marca 2020 r. i trwa nadal. W tym czasie wydano szereg przepisów zawierających różnego rodzaju ograniczenia, między innymi ograniczenia określonego sposobu przemieszczania się, obowiązek poddania się kwarantannie, jak i ograniczenia funkcjonowania określonych instytucji lub zakładów pracy, czasowe ograniczenie określonych zakresów działalności przedsiębiorców oraz obowiązek wykonania określonych zabiegów sanitarnych; zakaz organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności; nakaz udostępnienia nieruchomości, lokali i terenów przewidzianych planami przeciwepidemicznymi; czasowe ograniczenie korzystania z lokali lub terenów oraz obowiązek ich zabezpieczenia. Istniejące ograniczenia co prawda nie uniemożliwiały, w ocenie Sądu, złożenia przez wnioskodawcę wniosku o świadczenie postojowe wcześniej niż we wrześniu 2020 roku, jednakże wbrew stanowisku organu rentowego, w świetle powyższych przepisów nie ma to żadnego znaczenia dla niniejszej sprawy. Ustawodawca, wskazując na możliwość złożenia wniosków najpóźniej w terminie 3 miesięcy od miesiąca, w którym został zniesiony ogłoszony stan epidemii, nie uzależniał dotrzymania terminu od istnienia i wykazania przez wnioskodawcę przeszkód uniemożliwiających złożenie takiego wniosku w miesiącu bezpośrednio następującym po miesiącu, w którym spełniał przesłanki do uzyskania tego świadczenia. Tak więc nie da się nie zauważyć wewnętrznej sprzeczności przepisów. Nie można przy tym zakładać, że racjonalny prawodawca wprowadza przepis, który pozwala na złożenie wniosku o świadczenie postojowe po odwołaniu stanu epidemii, jednocześnie ustanawiając takie ograniczenia, które nie pozwalają na uzyskanie świadczenia w niedługim czasie po ustaniu przesłanek do jego uzyskania, chociażby z powodu podjęcia innej pracy zarobkowej. Jednocześnie trudno przypuszczać, że odwołująca się, która od połowy marca 2020 roku, z uwagi na zawieszenie działalności gabinetu stomatologicznego pozostawała bez jakiegokolwiek źródła dochodu, nie będzie podejmować żadnych kroków w celu uzyskania nowego zatrudnienia, do czasu uzyskania prawa do świadczenia postojowego.

W niniejszej sprawie Sąd ustalił, że odwołująca nie uzyskiwała żadnych dochodów w okresie od 16.03.2020 r. do 31.08.2020 roku, a uzyskiwany przez nią przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku. Nadto w sprawie bezspornym było, że ubezpieczona zawarła umowę cywilnoprawną przed dniem 1 kwietnia 2020, zaś w okresie, którego dotyczy wniosek o świadczenie postojowe, nie podlegała ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu.

W zaistniałej sytuacji Sąd odwołał się do interpretacji przepisów zgodnej nie z jej literalnym brzmieniem, a celem w jakim zostały wprowadzone. W założeniu wprowadzenie świadczenia postojowego miało na celu zminimalizowanie negatywnych skutków ekonomicznych rozprzestrzeniania się (...)19 występujących między innymi u osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą poprzez rekompensatę utraty przychodów z wykonywanej działalności. Przysługuje ono, gdy w następstwie (...)19 doszło do przestoju, obniżenia przychodów z danego stosunku prawnego, co niewątpliwie miało miejsce w stosunku do ubezpieczonej.

W tym stanie rzeczy, wobec powyższych rozważań brak podstaw do odmowy przyznania ubezpieczonej prawa do świadczenia postojowego za wskazany we wniosku okres. W ocenie Sądu, interpretacja przepisów oraz stanu

faktycznego dokonana w niniejszej sprawie przez organ rentowy była dowolna i nie została poparta jakimikolwiek racjonalnymi argumentami.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy. Zarzucił rozstrzygnięciu:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 15zq ust. 5 pkt. 3 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020r., poz. 374 ze zm.) przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że przedmiotowa regulacja nie uzależnia przyznania spornego prawa od daty złożenia wniosku, w sytuacji gdy podleganie ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu zarówno w dacie złożenia wniosku jak i wydania spornej decyzji skutkuje odmową jego przyznania;

2. naruszenie prawa procesowego, tj.: art. 227 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. i art. 316§ 1 k.p.c. polegające na dowolnej, a nie swobodnej ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w wyniku przyjęcia, że ubezpieczonej przysługuje sporne prawo, w sytuacji gdy takich podstaw nie było - w tym zakresie pominięcie bezspornej okoliczności, dotyczącej posiadania przez ubezpieczoną umowy o pracę z 1.09.2020 r. z płatnikiem A. (...) (...) sp. z o.o., która trwa do nadal, co powinno skutkować oddaleniem odwołania. Organ wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania. W uzasadnieniu argumentował, że Sąd dokonał błędnej wykładni przepisu art. 15zq. ust. 5 pkt. 3 ustawy, zgodnie z którym osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje jeżeli nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. Przedmiotowa regulacja, określająca przesłankę przyznania spornego prawa, jest jednoznaczna w treści. Co istotne, Sąd pominął, że organ rentowy orzeka według stanu faktycznego i prawnego, istniejącego w dacie wydania spornej decyzji. Sąd pominął, że stosownie do art. 316 § 1 k.p.c. jest zobligowany brać pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy i wydania wyroku. Rozpatrywany stan faktyczny, w którym ubezpieczona posiada inny tytuł ubezpieczenia jest bezsporny. Na dzień złożenia wniosku o świadczenie postojowe (data wpływu 4.09.2020 r.) ubezpieczona nie spełniała warunków do otrzymania świadczenia postojowego z uwagi na posiadanie innego tytułu do ubezpieczeń. Organ wskazał, że ustawa określa warunki, które muszą być spełnione, aby otrzymać świadczenie postojowe. Należy do nich, między innymi niepodleganie do ubezpieczeń społecznych z innego tytułu. Warunki ustawowe muszą być spełnione w ściśle określonym czasie, które organ rentowy weryfikuje. Ubezpieczony sam decyduje kiedy złoży wniosek. Niemniej ubezpieczony, składając wniosek o świadczenie postojowe, musi uwzględnić fakt, iż warunki uprawniające do wypłaty świadczenia mają być spełnione na dzień złożenia wniosku.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest niezasadna.

Stan faktyczny sprawy jest bezsporny i jako taki w całości został zaaprobowany przez Sąd drugiej instancji, spór natomiast sprowadza się do interpretacji przepisów prawa materialnego, tj. art.15 zq ust.1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19 i innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji; dalej jako ustawa covidowa; (Dz. U. z 2020 r., poz.266 ze zm.), a w szczególności art. 15 zq ust. 5 pkt 3. Sąd Apelacyjny zatem podkreśla, że na gruncie tego przepisu utrwalili już pogląd prawny, zaś organ nie przedstawił argumentów uzasadniających zmianę stanowiska prawnego (patrz sprawa III AUa 93/21, III AUa 506/20).

Odnosząc się do zarzutu apelacji, w ocenie Sądu Apelacyjnego, w istocie, wskutek literalnej wykładni przepisu art 15zq ust. 5 nasuwa się wniosek, że skoro świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którym została zawarta umowa cywilnoprawna (art. 15zq ust. 3 ustawy) to oczywistym jest, że prawo do tego świadczenia odnosi się do konkretnego okresu, w którym wszystkie przesłanki prawne zostały łącznie spełnione, chociaż rzeczywiście nie jest to świadczenie za konkretny miesiąc. I bynajmniej, nie jest to okres wyznaczony datą złożenia wniosku, bo ustawodawca nie zapisał takiego zastrzeżenia. Organ zarzucając naruszenie przez Sąd art. 316 §1 k.p.c. oraz nieuwzględnienie przez Sąd, że organ rentowy orzeka według stanu faktycznego i prawnego, istniejącego w dacie wydania spornej decyzji, dokonał niewłaściwej interpretacji art. art. 15 zq ust. 5. Postępując prawidłowo, organ powinien był zweryfikować, czy w

okresie, do którego odnosi się wniosek o wypłatę świadczenia postojowego, zostały spełnione wszystkie trzy przesłanki z ustępu 5 art. 15 zq. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego nie można pomijać celu wprowadzonego udogodnienia i wyrażonej przez ten cel woli ustawodawcy, co z resztą potwierdza wykładnia literalna art. 15zq. Sąd Apelacyjny stoi na utrwalonym już stanowisku prawnym, że wolą ustawodawcy było wykluczenie z kręgu beneficjentów tylko tych zleceniobiorców, którzy podlegaliby ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu w miesiącu, którego dotyczą pozostałe wymogi formułowane dla przyznania świadczenia postojowego, a nie w miesiącu złożenia wniosku.

Powyższy wniosek jest tym bardziej uzasadniony w stanie faktycznym sprawy. Ubezpieczona bowiem wiarygodnie wyjaśniła, że z powodu pandemii straciła źródło utrzymania od połowy marca 2020 do 31.08.2020. Podkreśliła, że w końcu znalazła nową pracę a więc wykazała chęć prawidłowego funkcjonowania i rozwoju w społeczeństwie, co nie powinno spotykać się z sankcją w postaci odmowy wsparcia za okres gdy nie ze swojej winy nie miała źródła utrzymania. Ubezpieczona zaznaczyła, że informowała zleceniodawcę, aby złożył wniosek z racji tarczy antykryzysowej, jednak mimo interwencji i zapytań nie otrzymała żadnej konkretnej informacji. A przy tym należy podkreślić, że obowiązujące przepisy ustawy covidowej, nie dawały możliwości zleceniobiorcy samodzielnego złożenia wniosku o przedmiotowe świadczenie. Ubezpieczona wyjaśniła, że utraciła możliwość samodzielnego i niezależnego funkcjonowania, musiała prosić o wsparcie rodzinę i zaciągnąć dług, natomiast jak tylko zmieniły się przepisy, podjęła natychmiastowe działania samodzielnego ubiegania się o świadczenie postojowe. Ubezpieczona nadto wykazała, w załączonym do sprawy oświadczeniu z 11.11.2020 r., że napotkała nieprzewidziane problemy z platformą ZUS, która nie działała poprawnie, co skutkowało odrzuceniem jej wniosku. Dostęp do systemu elektronicznego był utrudniony, występowały przerwy techniczne, a w międzyczasie szukała nowej pracy, pozostając na utrzymaniu rodziców.

Sąd Apelacyjny zauważa, że w przedstawionym stanie faktycznym jaskrawo widać, że interpretacja organu, niezależnie od oceny dowolności tej interpretacji, jest nie do przyjęcia już tylko ze względu na cel i zamierzenie ustawodawcy. Celem ustawowego wsparcia było wyrównanie niedogodności finansowych osób funkcjonujących na rynku pracy, a nie mnożenie przeszkód i stwarzanie utrudnień w postaci kreowania dodatkowych wymogów prawnych, które w ogóle nie wynikają z analizowanego przepisu prawa.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSA Jolanta Hawryszko